

Prof. dr. Lojzetu Gosarju v spomin

Lojze je bil velik človek in tudi izjemen znanstvenik, strokovnjak, univerzitetni učitelj, pedagog, direktor urbanističnega inštituta, predavatelj na domačih in tujih konferencah, mednarodni svetovalec, publicist za znanstvene, strokovne in laične kroge, formalni in neformalni mentor, predvsem pa raziskovalec po duši. Vedno so ga zanimali novi problemi, inovativni pristopi in praktično reševanje razvojnih dilem.

Klasično gimnazijo v Ljubljani je končal leta 1951. Pozneje je z delom *Vprašanje prehrane v luči geografije* diplomiral na Oddelku za geografijo Prirodoslovne matematične fakultete v Ljubljani. Doktorat je leta 1977 zagovarjal na temo *Vpliv gibanja kmečke delovne sile na oblikovanje agrarnega prostora* na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Po krajši zaposlitvi na Hidrometeorološkem zavodu se je leta 1962 zaposlil na Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije, kjer je delal do upokojitve leta 1994.

Široko in še zdaj aktualno si je zastavil vprašanja že v svojih prvih člankih v petdesetih letih, kot so na primer *Erozija prsti – problem našega časa*, *Ribištvo in vprašanje prehrane na svetu* in *Pomen talne vode za gospodarstvo*.

V šestdesetih letih se je posvetil temeljnim raziskavam s področja geografije prebivalstva, izrabe tal in regionalnega prostorskega planiranja.

V začetku sedemdesetih let je začel razvijati sodobno metodološko podprte demografske projekcije, ki so postale ena od rdečih niti njegovega raziskovanja tako v metodološkem kot v praktičnem smislu. Njegove raziskave so bile inovacije v evropskem prostoru. Naj omenim samo nekaj naslovov: *Projekcija in dinamika rasti prebivalstva Slovenije*, *Demografske projekcije v prostorskem planiranju*, *Regionalne bilance prebivalstva in zaposlenih*.

Ne spomnim se niti enega občinskega prostorskega plana v Sloveniji, ki bi se začel pripravljati brez njegovih skrbno pripravljenih demografskih strokovnih podlag. Delo na problematiki prebivalstva je tesno povezoval z deli, kot so analiza kmečkega prebivalstva Slovenije glede na delovno silo v kmetijstvu, problematika razvoja ruralnih območij z vidika zaposlovanja, analize depopulacijskih območij, opredeljevanje vsebine ruralnih naselij za potrebe usmerjanja njihovega razvoja in analize kritičnih razmer v ruralnih območjih.

To je bilo tudi obdobje njegovega pionirskega dela na področju javnega prometa. Naj omenim študije *Razvoj saobračajnih mreža*, *Funkcionalnost javnega potniškega prometa v Sloveniji*, *Metodologija in analiza avtobusnega prometa* v okviru mednarodnega projekta *Transportni sistem Slovenije*, *Funkcionalnost javnega potniškega prometa v Sloveniji* in druge.

Spominjam se, kako resnično srečen je bil, ko se je razdajal kot vodja raziskovalne skupine, ki so jo sestavljali mladi geografi, ekonomisti, arhitekti, matematiki in drugi. Pomagal nam je, da smo hitro razumeli, kar so drugi že naredili, s samo zanj značilnim mehkim pristopom nas je usmerjal in tudi prisluhnil našim nadobudnim idejam. Vse je gledal s celostno človeško širino, v okviru katere je eksaktna znanost samo delček razumevanja problemov, praktičnih rešitev in razumevanja sveta.

Leta 1983 se je vključil v mednarodni projekt *Institucionalna podpora planiranju v Gvajani* z nalogo *Sistem socialnih indikatorjev za planiranje v Gvajani*, pri kateri je z zanj značilno energijo organiziral in vodil lokalno ekipo strokovnjakov s tega področja.

Potem pa spet trdo delo pri študiju in raziskovanju, naj naštejemo nekaj objav: *Odperta vprašanja policentričnega razvoja Slovenije*, *Novejši demografski trendi v Sloveniji*, *Usklajevanje razvojnih interesov v novih lokalnih skupnostih*, *Poti do skladnosti regionalnega razvoja*, *Nova upravna razdelitev Slovenije in prostorsko načrtovanje*, *Teze za strategijo regionalnega razvoja Slovenije*, *Razvojno-tipološka členitev podeželja v Republiki Sloveniji*, *Projekcije prebivalstva ljubljanske urbane regije za obdobje od 2001 do 2022*, *Kazalci*

prostorskega razvoja na državni in regionalni ravni: ocena obstoječega stanja in prostorsko razvojne možnosti RS in posameznih regij RS, na koncu pa še delo direktorja urbanističnega inštituta.

Po upokojitvi pred dvajsetimi leti je nadaljeval z enakim ali še večjim elanom in objavljaj, bil mentor, predavatelj, strokovnjak pri mednarodnih projektih. Naj omenim samo *Dilemmas of the future of Slovene rural areas – Probleme der Zukunft der ländlichen Gebiete in Slowenien, Demografija i sistem naselja za potrebe izrade Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine, Metoda izdelave razvojnega programa za usklajeno usmerjanje razvoja na ravni občin in pokrajin.*

Nazadnje je z nami sodeloval v okviru mednarodnega projekta *ADAPT2DC: New innovative solutions to adapt governance and management of public infrastructure and services to demographic change (2011–2014)*, v okviru katerega smo na podlagi njegovih demografskih projekcij opozorili, da indeks staranja ni zadostno merilo za pričakovane demografske spremembe, saj se prava demografska ogroženost pokaže šele pri izračunih projekcij po starosti in spolu, katerih uporabo je utemeljil prav Lojze.

V tem času je pripravljaj in izdajaj tudi publikacije in prispevke, za katere je čutil, da jih mora izpovedati, govoriyo pa širše o človeku, prostoru in času, kot so *Božje kraljestvo na Zemlji, Vedno na razpotju: uvodniki glasila Zvonček župnije Brezovica: 2006–2012, Ozadje finančne krize, Tretja pot* in druge.

Še pred kratkim je s svojo kleno govorico jasno opozoril na demografske probleme v članku za Urbani izziv (2012) z naslovom *Vloga demografije pri usmerjanju poselitvenega razvoja:*

»Pogledi na načrtno usmerjanje razvoja so se v zadnjih desetletjih precej spremenili. V sedemdesetih letih je bila pozornost usmerjena v gospodarski razvoj. Kmalu pa se je začela uveljavljaj ideja takoimenovanega trajnostnega razvoja, katere bistvo je v tem, da je prihodnjim generacijam treba pre-pustiti vsaj enake – če ne že boljše razmere, kot smo jih prejeli od svojih prednikov. Ohranjanje zdravega okolja je pri tem posebej pomembno. Pojem trajnostnega razvoja nikoli ni bil povsem izdelan. Splošna gospodarska kriza pa je dokaz, da ni prišlo do primerne uskladitve številnih vidikov razvoja. Med njimi je prebivalstvena problematika v najširšem smislu med najpomembnejšimi. Če se vprašamo, kaj naj bi pomenil pojem ustvarjanje boljših razmer, naletimo na zelo različne poglede. Ne gre samo za ohranjanje dobrega naravnega okolja, ampak tudi na vzpostavljanje družbenih razmer, v katerih bodo uveljavljena zdrava načela razvoja.« (str. 117)

Lojze ni nikoli veliko govoril o sebi in svojih problemih, morda premalo. Mi pa smo na vsakem koraku čutili udejanjanje njegovega brezmejnega socialnega čuta in razumevanja.

Franc J. Zakrajšek, Urbanistični inštitut Republike Slovenije